

HUMAN ANATOMY

In three volumes

Volume 1

Edited by Prof. V. H. KOVESHNIKOV

2nd edition, corrected and supplemented

Lviv
“Magnolia 2006”
2021

УДК 611(072)
H91

*Recommended by the Academic Council of the Medical Institute of Sumy State University
as a textbook for the students of medical schools of IV accreditation level
(Record No 12 of June 30, 2021)*

AUTHORS OF VOLUME:

V. H. Koveshnikov, I. I. Bobryk, V. I. Luzin, V. S. Pykaliuk, O. Yu. Romenskyi, V. Z. Sikora

REVIEWERS:

Yu. I. Guminskyi, Doctor of Medical Sciences, Professor of the Department of Human Anatomy National Pirogov Memorial Medical University, Vinnytsya;

V. V. Kryvetskyi, Doctor of Medical Sciences, Professor, Academician of the NAS of Higher Education of Ukraine, Head of the Department of Human Anatomy named after M. Turkevich, Bukovinian State Medical University, Ministry of Health of Ukraine;

O. H. Popadynets, Doctor of Medical Sciences, Professor, Head of Human Anatomy Department, Ivano-Frankivsk National Medical University

Human Anatomy. In three volumes / edited by V. H. Koveshnikov. – 2nd ed.,
H91 corr. and suppl. – Lviv : “Magnolia 2006”, 2021. – Vol. 1. – 328 p.

ISBN 978-617-574-202-0

The textbook is devoted to the fundamental field of medicine – human anatomy. The book is based on the International Anatomical Terminology, educational and professional program Medicine of the second (master's) degree of higher education on the specialty 222 “Medicine”, field of knowledge 22 “Healthcare”. The edition was developed in accordance with the Law of Ukraine “On Higher Education”, the Standard of Higher Education of the second (master's) degree. The first volume contains the information on general anatomy and locomotor system.

The textbook is intended for students, interns, teachers of medical schools, scientists, general practitioners in all fields of medicine.

УДК 611(072)

Підручник присвячений фундаментальній галузі медицини – анатомії людини. Книга побудована з урахуванням Міжнародної анатомічної термінології, освітньо-професійної програми Медицина другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 222 «Медицина», галузі знань 22 «Охорона здоров'я». Видання розроблене відповідно до Закону України «Про вищу освіту», Стандарту вищої освіти другого (магістерського) рівня. В першому томі викладені відомості з загальної анатомії та будови опорно-рухового апарату.

Підручник призначений для студентів, лікарів-інтернів, викладачів медичних закладів вищої освіти, науковців, практичних лікарів з усіх галузей медицини.

ISBN 978-617-574-202-0

© Authors, 2021
© “Magnolia 2006”, 2021

Вельмишановні колеги-анатоми, завідувачі профільних кафедр медичних закладів вищої освіти України, лікарі, студенти й просто читачі!

Пропонуємо до Вашої уваги друге, виправлене і відредаговане українськомовне та англійськомовне видання тритомного підручника «Анатомія людини» за редакцією проф. В. Г. Ковешнікова, створеного у співавторстві із сімнадцятьма провідними професорами-анатомами України. Вчитайтесь у ці імена: В. Г. Ковешніков (Луганськ), І. І. Бобрик (Київ), М. А. Волошин (Запоріжжя), А. С. Головацький (Ужгород), І. І. Ільїн (Одеса), Г. С. Кірьякулов (Донецьк), В. О. Козлов (Дніпро), Ю. П. Костиленко (Полтава), В. І. Лузін (Луганськ), В. М. Лупір (Харків), Б. Г. Макар (Чернівці), В. С. Пикалюк (Сімферополь – Луцьк), О. Ю. Роменський (Вінниця), В. З. Сікора (Суми), Я. І. Федонюк (Тернопіль), В. Г. Черкасов (Київ), Б. В. Шутка (Івано-Франківськ). Це географія усєї університетської України, ареопаг Ваших учителів. П'ятнадцять років тому, з 2005 по 2009 рік, кожен новий том підручника, що з'являвся у світ, ставав своєрідним навчальним бестселером серед студентів та викладачів-анатомів. Їх читали, обговорювали, дискутували, закупували десятками і сотнями в університетські бібліотеки, а ще тисячі примірників поповнили власні науково-медичні бібліотеки студентів-медиків, лікарів, викладачів. Упродовж наступного десятиріччя саме цей підручник був найзатребуванішим із фундаментальних навчальних видань медичного спрямування. До 2014 року видавництво в Луганську щорічно друкувало і поширювало все нові накладі підручника трьома мовами, забезпечуючи собі безбідне існування й не виплачуючи при цьому жодної копійки гонорару авторам. Але час і обставини корегують життєву дорогу і долю як людей, так і книг. Пішов у вічність головний редактор, натхненник і організатор унікального фундаментального підручника – лауреат Державної премії, заслужений діяч науки і техніки України професор-анатом Володимир Георгійович Ковешніков. Анатомічний світ утратив дванадцятьох професорів – співавторів підручника. Зникла з мапи наукових видавництв назва «Шико» з Луганською адресою. На вимогу часу підручник оцифрували й запустили в електронний обіг. Щоправда, доступ до ресурсу можливий тільки за солідний гонорар, і зробили це після смерті головного редактора, не питаючи згоди авторів підручника.

На зміну випускникам-медикам в університети приходять нові покоління першокурсників. І виявилось, що запит на «анатомічний тритомник В. Г. Ковешнікова» не зник, не зменшився, не нівелювався. Та й життєве кредо, принципи академічної доброчесності, щемливе почуття вдячності Учителю спонукало нас, учнів Професора, які мали честь працювати разом зі співавторами підручника, в черговий раз вичитати сторінки трьох томів, виправити деякі огріхи й запропонувати медичній спільноті друге видання тритомного підручника з анатомії, яке стане своєрідною пролонгацією життєвого циклу людської пам'яті, посильною даниною шани, поваги, вдячності Учителю та Колегам.

*Учні та послідовники професора Володимира Георгієвича Ковешнікова
проф. Віталій Сікора, проф. Василь Пикалюк,
сини Олександр та Георгій Ковешнікови*

Dear colleagues-anatomists, heads of profile departments
of medical schools of Ukraine, doctors, students and just readers!

We bring to your attention the second corrected and edited version in Ukrainian and English of the three-volume textbook “Human Anatomy” edited by Prof. V. H. Koveshnikov, co-authored by 17 leading professors-anatomists of Ukraine. Read attentively these names: V. H. Koveshnikov (Luhansk), I. I. Bobryk (Kyiv), M. A. Voloshyn (Zaporizhzhia), A. S. Holovatskyi (Uzhhorod), I. I. Iliin (Odesa), H. S. Kiriakulov (Donetsk), V. O. Kozlov (Dnipro), Yu. P. Kostylenko (Poltava), V. I. Luzin (Luhansk), V. M. Lupir (Kharkiv), B. H. Makar (Chernivtsi), V. S. Pykaliuk (Simferopol – Lutsk), O. Yu. Romenskyi (Vinnytsia), V. Z. Sikora (Sumy), Ya. I. Fedoniuk (Ternopil), V. H. Cherkasov (Kyiv), B. V. Shutka (Ivano-Frankivsk). This is the geography of the entire university Ukraine, the Areopagus of Your teachers. Fifteen years ago, from 2005 to 2009, each new volume of the textbook that appeared in the world became a kind of educational bestseller among students and teachers of anatomy. They were read, discussed, debated, purchased by the dozens and hundreds in university libraries, and thousands more copies were added to their own scientific and medical libraries of medical students, doctors and teachers. Over the next decade, this textbook was the most sought after of the fundamental educational publications in the medical field. Until 2014, the publishing house in Luhansk annually printed and distributed new editions of the textbook in three languages, and earned a reasonable living without paying a penny of royalties to the authors. But time and circumstances correct the way of life and destiny of both people and books. Volodymyr Koveshnikov, the editor-in-chief, inspirer and organizer of a unique fundamental textbook, winner of the State Prize, Honored Worker of Science and Technology of Ukraine, anatomist, passed away. The anatomical world lost twelve professors – coauthors of the textbook. The name “Shyko” with the address of Luhansk disappeared from the map of scientific publishing houses. At the request of time, the textbook was digitized and launched into electronic rotation. However, access to the resource is possible only for a hefty fee, and they did so after the death of the editor-in-chief, without asking the consent of the authors of the textbook.

New generations of freshmen are replacing medical graduates at universities. And it turned out that the demand for “anatomical three-volume by V. H. Koveshnikov” did not disappear, did not decrease, did not level. And life credo, principles of academic integrity, a sharp sense of gratitude to the Teacher prompted us, students of the Professor, who had the honor to work with coauthors of the textbook, once again read the pages of three volumes, correct some flaws and offer the medical community a second edition of the three-volume textbook which will be a kind of prolongation of the life cycle of human memory, a possible tribute to honor, respect, gratitude to the Teacher and Colleagues.

*Students and followers of the Professor Volodymyr Heorhiiovych Koveshnikov,
Professor Vitalii Sikora, Professor Vasyl Pykaliuk,
Sons Oleksandr and Heorhii Koveshnikov.*

PREFACE

This textbook presents the material on human anatomy according to the current educational program for medical universities.

In addition to providing general anatomical information, each part of the textbook includes material on the development, variations, and anomalies of organs and systems. The textbook also emphasizes clinical applications of the presented information. We paid particular attention to the substantiation of general principles in the study of anatomy: the correlation between the structure and function, the integrity of the organism, and the unity of the organism with its external environment. Each unit ends with practice questions, which allow students to self-evaluate their progress.

In preparing this textbook, we have been guided by the pedagogical expertise of many Ukrainian scientists-anatomists who became the coauthors of this work (Bobryk I. I., Kyiv; Voloshyn M. A., Zaporizhzhia; Holovatskyi A. S., Uzhhorod; Iliin I. I., Odesa; Kiriakulov H. S., Donetsk; Koveshnikov V. H., Luhansk; Kozlov V. O., Dnipro; Luzin V. I., Luhansk; Lupir V. M., Kharkiv; Pykaliuk V. S., Simferopol; Romenskyi O. Yu., Vinnytsia; Sikora V. Z., Sumy; Fedoniuk Ya. I., Ternopil; Cherkasov V. H., Kyiv; Shutka B. V., Ivano-Frankivsk). All coauthors followed a uniform representational style depicting a modern scientific state of the subject in a given unit of the textbook.

In the textbook, we used new anatomical nomenclature, which was approved by the International Federal Committee (SaõPaulo, 1997). Ukrainian equivalents of the terms are presented in accordance with the book "International Anatomical Nomenclature" edited by Professor I. I. Bobryk and Professor V. H. Koveshnikov (Kyiv, 2001).

Illustrations were borrowed from the manuals and textbooks accompanied by the authors' additions and revisions. The majority of the drawings are made from the drugs and are original.

The organization of the material on human anatomy into units corresponds to the curriculum of the credit transfer educational system.

I wish to acknowledge and express my appreciation to N. H. Mykula, N. P. Mishchenko, V. V. Mavrych and O. S. Bolhova for their help in preparing this textbook for publication. Apart from this I'm truly grateful to Mrs. Larysa Sankova and Ms. Eugenie Bekova, who made the English translation of the book.

Comments, suggestions, and critique aimed to improve this textbook are welcomed by the authors and will be taken into consideration in further editions.

Professor V. H. Koveshnikov

CONTENT

PREFACE	5
SHORTENINGS KEY	6
INTRODUCTION	7
HUMAN ANATOMY, ITS ROLE AND PLACE AMONG OTHER BIOLOGICAL AND MEDICAL DISCIPLINES.....	7
SPECIALIZED BRANCHES OF ANATOMY.....	10
THE CONCEPT OF NORMALITY AND ANOMALY	10
THE METHODS OF STUDYING ANATOMY	11
ANATOMICAL TERMINOLOGY.....	12
AXES AND PLANES, WHICH RUN THROUGH THE HUMAN BODY.....	13
<i>Practice questions</i>	14
FOUNDATION	16
GENERAL PLAN OF BODY STRUCTURE. BASIC LEVELS OF ITS STRUCTURAL ORGANIZATION.....	16
THE DEVELOPMENT OF THE HUMAN EMBRYO	18
THE PLACE OF HOMO SAPIENS IN NATURE.....	21
SEXUAL, AGE-RELATED, AND INDIVIDUAL CHARACTERISTICS OF HUMAN BODY ORGANIZATION. BODY TYPES. THE CONCEPT OF CONSTITUTION	23
<i>Practice questions</i>	28
HISTORY OF DEVELOPMENT OF ANATOMY	29
MAJOR MILESTONES IN THE DEVELOPMENT OF ANATOMY	29
BRIEF BIOGRAPHICAL INFORMATION ON PROMINENT FOREIGN ANATOMISTS.....	32
THE DEVELOPMENT OF ANATOMY IN UKRAINE	37
<i>Practice questions</i>	40

CONTENT

SKELLETAL SYSTEM	41
GENERAL INFORMATION	41
BONE AS AN ORGAN	41
BONE CLASSIFICATION	42
FUNCTIONS OF THE SKELETON	43
BONE DEVELOPMENT	43
THE INFLUENCE OF INTERNAL AND EXTERNAL FACTORS ON THE BONE GROWTH AND ITS STRUCTURE	47
<i>Practice questions</i>	48
COMPONENTS OF THE SKELETON	50
THE VERTEBRAL COLUMN	50
THE VERTEBRA	50
THE CERVICAL VERTEBRAE	51
THE THORACIC VERTEBRAE.....	53
THE LUMBAR VERTEBRAE	54
THE SACRAL VERTEBRAE.....	54
THE COCCYX.....	56
THE SKELETON OF THE THORAX	56
THE RIBS	56
THE BREASTBONE.....	58
<i>Practice question</i>	60
EVOLUTION OF THE AXIAL SKELETON	61
THE DEVELOPMENT OF HUMAN AXIAL SKELETON IN ONTOGENESIS	62
ANOMALIES OF THE AXIAL SKELETON	64
<i>Practice questions</i>	65
THE SKULL	67
BONES OF THE NEUROCRANIUM	69
THE OCCIPITAL BONE.....	69
THE SPHENOID BONE.....	71
THE TEMPORAL BONE	74
THE PARIETAL BONE.....	81

CONTENT

THE FRONTAL BONE.....	83
THE ETHMOID BONE.....	86
BONES OF THE VISCERAL SKELETON	87
THE MAXILLA.....	87
THE PALATINE BONE.....	90
THE ZYGOMATIC BONE.....	91
THE LACRIMAL BONE.....	92
THE NASAL BONE.....	92
THE VOMER.....	93
THE INFERIOR NASAL CONCHA	93
THE MANDIBLE.....	93
THE HYOID BONE	96
THE SKULL AS A WHOLE	96
NEUROCRANIUM	96
THE CALVARIA	96
EXTERNAL SURFACE OF THE BASE OF THE SKULL	97
INTERNAL SURFACE OF THE BASE OF THE SKULL.....	99
VISCERAL (FACIAL) SKELETON	100
TEMPORAL FOSSA.....	100
INFRATEMPORAL FOSSA	100
PTERYGOPALATINE FOSSA	100
ORBITAL CAVITY	100
NASAL CAVITY	102
<i>Practice questions</i>	105
EVOLUTION OF THE SKULL IN VERTEBRATES	106
VISCERAL SKELETON	106
DEVELOPMENT OF THE SKULL IN HUMANS	108
AGE-RELATED CRANIAL CHARACTERISTICS	109
ANOMALIES OF THE CRANIAL VAULT	111
VISCEROCRANIAL ANOMALIES	112
THE SKULL AS AN OBJECT OF ANTHROPOLOGICAL RESEARCH	112
<i>Practice questions</i>	114

CONTENT

THE APPENDICULAR SKELETON	115
THE SKELETON OF THE UPPER LIMB	115
PECTORAL GIRDLE	115
THE BLADE BONE.....	115
THE COLLARBONE.....	116
FREE PART OF THE UPPER LIMB	117
THE HUMERUS	117
THE RADIUS	119
THE ULNA	121
BONES OF THE HAND.....	122
THE PHALANGES.....	123
<i>Practice questions</i>	124
THE SKELETON OF THE LOWER LIMB	125
PELVIC GIRDLE	125
THE HIP BONE.....	125
THE ILIUM.....	126
THE ISCHIUM.....	126
THE PUBIS	127
FREE PART OF THE LOWER LIMB	127
THE FEMUR	127
THE KNEECAP	129
THE TIBIA.....	129
THE FIBULA.....	130
THE BONES OF THE FOOT	133
THE TARSUS	133
THE METATARSALS.....	134
THE PHALANGES.....	134
<i>Practice questions</i>	135
EVOLUTION OF THE APPENDICULAR SKELETON	136
DEVELOPMENT OF THE APPENDICULAR SKELETON IN HUMANS	137
BIRTH DEFECTS AND ANOMALIES OF THE EXTREMITIES	140
<i>Practice questions</i>	140

CONTENT

ARTICULAR SYSTEM	141
GENERAL INFORMATION	141
DEVELOPMENT OF THE JOINTS	141
CLASSIFICATION OF BONE ARTICULATIONS	141
CONTINUOUS BONE ARTICULATIONS	142
SYNOVIAL JOINTS	144
THE MOST TYPICAL FEATURES OF THE JOINTS	144
CLASSIFICATION OF JOINTS	147
<i>Practice questions</i>	148
THE JOINTS OF THE TRUNK	150
THE JOINTS OF THE VERTEBRAL COLUMN	150
THE JOINTS OF THE VERTEBRAL BODIES	150
THE JOINTS OF THE VERTEBRAL ARTICULAR PROCESSES.....	151
THE JOINTS OF THE VERTEBRAL ARCHES, SPINOUS PROCESSES, AND TRANSVERSE PROCESSES.....	151
THE ARTICULATION OF THE VERTEBRAL COLUMN WITH THE CRANIUM.....	152
THE VERTEBRAL COLUMN AS A WHOLE	154
THE CURVATURES OF THE VERTEBRAL COLUMN	155
THE ARTICULATIONS OF THE RIBS	156
THE STERNAL JOINTS	157
THE THORACIC CAGE	158
<i>Practice questions</i>	160
THE ARTICULATIONS OF THE SKULL BONES	161
THE TEMPOROMANDIBULAR JOINT	161
<i>Practice questions</i>	163
THE JOINTS OF THE UPPER LIMB	164
THE STERNOCLAVICULAR JOINT	164
THE ACROMIOCLAVICULAR JOINT	165
THE LIGAMENTS OF THE SCAPULA	166

CONTENT

THE SHOULDER JOINT	166
THE ELBOW JOINT	168
ARTICULATIONS OF THE BONES OF THE FOREARM	170
THE JOINTS OF THE HAND	173
<i>Practical questions</i>	175
THE JOINTS OF THE LOWER LIMB	177
THE SACRO-ILIAC JOINT	177
THE PUBIC SYMPHYSIS	177
THE SYNDESMOSES OF THE PELVIC GIRDLE	177
THE PELVIS	179
THE GREATER PELVIS	179
THE LESSER PELVIS	180
THE HIP JOINT	181
THE KNEE JOINT	184
THE TIBIOFIBULAR ARTICULATION	189
THE ANKLE JOINT	189
THE JOINTS OF THE FOOT	192
ARTICULATIONS OF THE TARSAL BONES	192
Ligaments of the tarsus.....	193
THE TARSOMETATARSAL ARTICULATIONS.....	195
THE METATARSOPHALANGEAL ARTICULATIONS.....	195
THE INTERPHALANGEAL ARTICULATIONS.....	195
THE ARCHES OF THE FOOT.....	195
<i>Practice questions</i>	196
MUSCULAR SYSTEM	198
GENERAL INFORMATION	198
MUSCLE TISSUE.....	198
STRUCTURE OF THE SKELETAL MUSCLE.....	199
SKELETAL MUSCLES	200
THE CLASSIFICATION OF THE MUSCLES.....	201

CONTENT

AUXILIARY APPARATUS OF THE MUSCLES.....	203
Fasciae.....	203
The fibrous and synovial sheaths of the tendons.....	204
Synovial and mucous bursae.....	204
THE WORK OF MUSCLES	205
<i>Practice questions</i>	206
EVOLUTION OF THE MUSCLES	208
DEVELOPMENT OF THE MUSCULATURE IN HUMANS	209
<i>Practice questions</i>	211
THE MUSCLES OF THE BACK	212
THE SUPERFICIAL MUSCLE OF THE BACK	212
THE DEEP MUSCLES OF THE BACK	216
THE FASCIAE OF THE BACK	218
THE MUSCLES OF THE CHEST	219
THE SUPERFICIAL MUSCLES OF THE CHEST	219
THE AUTOCHTHONOUS MUSCLES OF THE CHEST	221
THE FASCIAE OF THE CHEST	226
THE MUSCLES OF THE ABDOMEN	226
THE ANTERIOR MUSCLES OF THE ABDOMEN	226
THE LATERAL MUSCLES OF THE ABDOMEN	227
THE POSTERIOR MUSCLES OF THE ABDOMEN	229
THE FASCIAE OF THE ABDOMEN	230
<i>Practice questions</i>	234
THE MUSCLES OF THE HEAD	236
THE MUSCLES OF THE FACE.....	236
The epicranial muscles.....	236
The circumorbital and nasal muscles.....	238
The muscles around the mouth.....	239
The muscles located above the orifice of the mouth.....	239
The muscles located below the orifice of the mouth.....	240

CONTENT

THE MASTICATORY MUSCLES	241
THE SUPERFICIAL MASTICATORY MUSCLES.....	242
THE DEEP MASTICATORY MUSCLES	242
THE FASCIAE OF THE HEAD.....	243
THE MUSCLES OF THE NECK. MUSCULI COLLI	243
THE SUPERFICIAL MUSCLES OF THE NECK	243
THE SUPRAHYOID MUSCLES (MM. SUPRAHYOIDEI)	245
THE INFRAHYOID MUSCLES (MM. INFRAHYOIDEI).....	246
THE DEEP MUSCLES OF THE NECK	246
THE TOPOGRAPHY OF THE NECK	249
FASCIAE OF THE NECK	250
<i>Practice questions</i>	251
THE MUSCLES OF THE UPPER LIMB	253
THE MUSCLES OF THE SHOULDER GIRDLE	253
THE MUSCLE OF THE UPPER ARM	255
THE ANTERIOR GROUP.....	255
THE POSTERIOR GROUP.....	257
THE ANTEBRACHIAL MUSCLES	258
ANTERIOR GROUP OF THE ANTEBRACHIAL MUSCLES	258
POSTERIOR GROUP OF THE ANTEBRACHIAL MUSCLES.....	260
THE MUSCLES OF THE HAND	262
Thenar muscles.....	262
Hypothenar muscles	264
Central palmar muscles.....	264
THE FASCIAE OF THE UPPER LIMB	265
THE TOPOGRAPHY OF THE UPPER LIMB	266
THE SYNOVIAL BURSAE OF THE UPPER LIMB	268
THE SYNOVIAL TENDON SHEATHS OF THE UPPER LIMB	269
<i>Practice questions</i>	272
THE MUSCLES OF THE LOWER LIMB	273
THE MUSCLES OF THE PELVIC GIRDLE	273
THE ANTERIOR GROUP.....	273

CONTENT

THE POSTERIOR GROUP	274
THE MUSCLES OF THE THIGH	279
THE ANTERIOR GROUP.....	279
THE MEDIAL GROUP.....	281
THE POSTERIOR GROUP	282
THE MUSCLES OF THE LEG	283
THE ANTERIOR GROUP.....	283
THE LATERAL GROUP.....	284
THE POSTERIOR GROUP	285
The superficial layer	285
The deep layer	287
THE MUSCLES OF THE FOOT	288
THE DORSAL MUSCLES OF THE FOOT	288
THE PLANTAR MUSCLES OF THE FOOT	289
The medial group.....	289
The lateral group.....	289
The middle group	290
THE FASCIAE OF THE LOWER LIMB	291
THE FASCIAE OF THE PELVIC GIRDLE	291
THE FASCIA OF THE THIGH	291
THE FASCIAE OF THE LEG	292
THE FASCIAE OF THE FOOT	294
THE TOPOGRAPHY OF THE LOWER LIMB	294
THE REGION OF THE PELVIC GIRDLE.....	294
THE REGION OF THE THIGH.....	294
THE REGION OF THE LEG.....	296
THE REGION OF THE FOOT	297
THE SYNOVIAL BURSAE OF THE LOWER LIMB	297
THE SYNOVIAL TENDON SHEATHS OF THE LOWER LIMB	298
<i>Practice questions</i>	299
ENGLISH INDEX	301
LATIN INDEX	309

Ковешніков Володимир Георгійович
(1931–2015 рр.)

Народився 7 листопада 1931 року в місті Борисоглібськ Воронежської області, Росія. Після закінчення середньої школи служив у рядах Радянської Армії (1949–1950 рр.). Із 1950 до 1955 року навчався у Саратовському медичному інституті, був Сталінським стипендіатом, чемпіоном області з легкої атлетики. Після закінчення інституту отримав диплом з відзнакою. В 1955–1958 роках працював аспірантом кафедри анатомії людини Саратовського медичного інституту під керівництвом професора В. І. Біка, з 1958 до 1961 року був асистентом тієї ж кафедри, заступником декана педіатричного факультету. В 1959 році захистив кандидатську дисертацію «Изменчивость средней черепной ямки».

Згодом працював асистентом (1961–1963 рр.), доцентом (1964–1970 рр.), завідувачем кафедри анатомії людини Тернопільського медичного інституту (1971–1983 рр.). У 1972 році, після захисту дисертації «Плоскость естественной ориентировки головы и влияние ее стойкого изменения на формирование черепа», отримав науковий ступінь доктора медичних наук, а в

Koveshnikov Volodymyr Heorhiiiovych
(1931–2015)

He was born on November 7, 1931 in Borisoglebsk, Voronezh Oblast, Russia. After graduating from high school he served in the Soviet Army (1949–1950). From 1950 to 1955 he studied at the Saratov Medical Institute, was a Stalin scholarship holder, regional champion in athletics. After graduating from the institute he received a diploma with honors. From 1955 to 1958 he worked as a graduate student at the Department of Human Anatomy of the Saratov Medical Institute under the guidance of Professor V. I. Bik, from 1958 to 1961 he was an assistant at the same department, Deputy Dean of the Faculty of Pediatrics. In 1959 he defended his thesis “Variability of the middle cranial fossa”.

Later he worked as an assistant (1961–1963), associate professor (1964–1970), head of the Department of Human Anatomy of the Ternopil Medical Institute (1971–1983). In 1972, after defending his thesis “The plane of natural orientation of the head and the impact of its persistent change on the shape of the skull”, received the degree of Doctor of Medicine, and in 1973 – the academic title of Professor.

1973 році – вчене звання професора. З 1981 до 1984 року був проректором з навчальної роботи Тернопільського медичного інституту.

Із 1984 до 2003 року Володимир Георгійович трудився ректором та завідувачем кафедри нормальної анатомії Луганського державного медичного університету. У 1998 році на базі університету було проведено Другий національний конгрес наукового товариства анатомів, гістологів, ембріологів, топографоанатомів України. На наступні 5 років професор В. Г. Ковешніков був обраний головою правління цього товариства. У 2000 р. йому було присвоєно звання лауреата Державної премії України в галузі науки і техніки. У 2003–2010 рр. Володимир Георгійович працював завідувачем, у 2010–2015 рр. – професором кафедри анатомії людини Луганського державного медичного університету. В 2009–2015 рр. виконував обов'язки голови дисертаційної вченої ради із захисту дисертацій Д.29.600.04. Володимир Георгійович Ковешніков був науковим керівником та консультантом 20 докторських і 55 кандидатських дисертацій. Академік МАІА, АН ВШУ, Польської академії медицини, Всесвітньої академії медицини імені А. Швейцера, заслужений діяч науки і техніки України. Почесний громадянин Луганська.

Помер Володимир Георгійович Ковешніков 17 травня 2015 року.

From 1981 to 1984 he was the Vice-Rector on Academic Affairs of the Ternopil Medical Institute.

From 1984 to 2003, Volodymyr Heorhiiiovych worked as the rector and head of the Department of Normal Anatomy of Luhansk State Medical University. In 1998, the Second National Congress of the Scientific Society of Anatomists, Histologists, Embryologists, Topographers of Ukraine was held on the basis of the University. For the next 5 years, Professor V. H. Koveshnikov was elected as a Chairman of the board of this society. In 2000 he was awarded the title of laureate of the State Prize of Ukraine in the field of science and technology. In 2003–2010 Volodymyr Heorhiiiovych worked as the head, in 2010–2015 – as a Professor of the Department of Human Anatomy of Luhansk State Medical University. In 2009–2015 he was the Chairman of the Specialized Academic Council for the Defense of Theses D.29.600.04. Volodymyr Koveshnikov was the scientific supervisor and consultant of 20 doctoral and 55 candidate theses. Academician of International Academy of Integrative Anthropology, Academy of Sciences of the Higher School of Ukraine, Polish Academy of Medicine, A. Schweizer World Academy of Medicine, Honored Worker of Science and Technology of Ukraine. Honorary citizen of Luhansk.

Volodymyr Heorhiiiovych Koveshnikov died on May 17, 2015.

Навчальне видання

Ковешніков Володимир Георгійович

Бобрик Іван Іванович

Лузін Владислав Ігорович

Пикалюк Василь Степанович

Роменський Олег Юрійович

Сікора Віталій Зіновійович

АНАТОМІЯ ЛЮДИНИ

У трьох томах

Том 1

За ред. професора В. Г. Ковешнікова

Підручник (англійською мовою)

2-ге вид., виправл. і доповн.

Літературний редактор Санькова Л. Ю.

Підп. до друку 15.03.2021 р.
Формат 70×100/16. Папір крейдований. Гарнітура Minion Pro.
Ум. друк. арк. 26,65. Наклад 1000 прим.

ПП «Магнолія 2006»
м. Львів-53, 79053, Україна, тел. +38 (050) 370-19-57
e-mail: picha1938@ukr.net

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції:
серія ДК № 2534 від 21.06.2006 року,
видане Державним комітетом інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України

Надруковано у друкарні видавництва «Магнолія 2006»